PEDAGOGISK ÅRSPLAN

Oppdatert august 2026

INNHOLDSFORTEGNELSE

Hovedmål	s. 3
Generell informasjon	s. 4
Hvem er vi og hva kan vi tilby?	s. 5
Visjon	s. 7
Verdier	s. 10
Barnesyn	s. 11
Kvalitet	s. 13
Lek	s. 14
Danning gjennom omsorg, lek og læring	s. 20
Psykososialt barnehagemiljø	s. 24
Medvirkning	s. 26
Fagområdene	s. 28
Digital kompetanse	s. 35
Tilvenning nye barn	s. 36
Sammenheng og samarbeid med skole	s. 37
Barnehagen som pedagogisk virksomhet	s. 38
Progresjonsplaner	s. 41

HOVEDMÅL

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn som er forankret i menneskerettighetene.

Barna skal få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. De skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Barna skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter. De skal ha rett til medvirkning tilpasset alder og forutsetninger.

Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering.

(Lov om barnehager)

Tommeliten barnehage skal være et sted der barna får utvikle seg til medmennesker - der de lærer og utvikler seg gjennom verdier, lek, erfaringer og medvirkning i egen hverdag.

Barna skal oppleve gleden ved mestring, og de skal bli trygge nok på seg selv til å møte utfordringer på en åpen og positiv måte.

Opplevelser i bøtter og spann skal gjøre Tommeliten barnehage til et godt sted å være!

GENERELL INFORMASJON

Tommeliten barnehage SA startet opp 4. september 1995. Den eies og drives av foreldre som et andelslag/samvirkeforetak.

Barnehagen har 4 avdelinger; 2 avdelinger for 0-3 år og 2 avdelinger for 3-6 år.
Avdelingene heter Bukkene Bruse, Tornerose, Snehvit og Askeladden.

Barnehagens innhold styres av Lov om barnehager og Rammeplan for barnehagen.

Åpningstid er kl. 07.00-16.30. Maksimal oppholdstid pr. dag er 9 timer.

HVEM ER VI OG HVA KAN VI TILBY?

Barnehagen

- Utvidet åpningstid (07.00-16.30).
- Avdelingsbarnehage.
- Alle måltider serveres i barnehagen (hele året) - varm lunsj ca. 2 ganger i uken.
- Lyse innbydende lokaler.
- Et stort fellesrom som innbyr til fysisk aktivitet.
- Godt vedlikeholdt uteområde som innbyr til mange typer lek.
- Nærmiljø med flotte naturområder.
- Samarbeid med andre barnehager; arrangementer for barna, samt faglig nettverk.

Personalet

- Stabilt personale.
- Høy pedagogtetthet.
- Mye kunnskap og bred erfaring.
- Stort engasjement; et personale som vil mye.
- Alltid på jakt etter forbedringer/endringer som kan skape nye opplevelser til beste for alle.

Innhold

- En lærende organisasjon; liker å prøve nye ting, deltar i prosjekter, er med på det som skjer.
- Jobber for å være gode på et bredt spekter av områder.
- Gode foreldreundersøkelser.
- Søker hjelp fra andre instanser når behov oppstår; tar ting på alvor.
- Har et aktivt og godt HMS-system som er skreddersydd for barnehage (Pbl Mentor).
- Kartlegging av alle barn 2 ganger i året, etter fullmakt fra foreldrene (TRAS, Alle Med, MIO).

VISJON

Barnehagens visjon er **OPPLEVELSER I BØTTER OG SPANN**. Visjonen er vår ledestjerne og skal gjenspeiles i alt vi gjør. Tanken er at opplevelser danner det beste grunnlaget for læring - både faglig og sosialt. Opplevelsene skal vise igjen i hverdagen, i opplegg, turer, prosjekter, i markering av høytider og i samspill med andre.

Vi skal være på utkikk etter de små øyeblikkene, se hverdagen gjennom barnas øyne og gi barna mange spennende førstegangsopplevelser.

Vi har fokus på en trygg hverdag med opplevelser i bøtter og spann.

OPPLEVELSER I BØTTER OG SPANN

Me seie "Hei – God Morgen – Kossen har du det i dag?
Har du hatt det fint i helgå? Komme mandag som et brag?"
Me ska prøva å gjør ugå te en kverdag og en fest
Du er hjertelig velkommen her som innbygger og gjest

Tommeliten barnehage – vårt eget lille land
Tommeliten barnehage – opplevelser i bøtter og spann

Me ser opp te Ullandhaugen – og te Mosvann´ e´kje langt
Heilt te Vålandskogen rekke me; hvis huset blir for trangt
Me kan lega – laga løyper – på et digert fellesrom
Me kan baga – laga middag; magen ska ikkje ver tom

Tommeliten barnehage – vårt eget lille land
Tommeliten barnehage – opplevelser i bøtter og spann

Her kan du smila – her kan du grina
Og det e det så e det fina
Du kan ver deg sjøl
Her kan du tegna – her kan du mala
Mens du synge lalalalala
Og lage litt søl
Vær deg sjøl

Tommeliten barnehage – vårt eget lille land
Tommeliten barnehage – opplevelser i bøtter og spann

Skrevet av:
Sveinung Kristensen 2005

DET BARNA HØRER, DET GLEMMER DE
DET BARNA SER, DET HUSKER DE
DET BARNA OPPLEVER, DET FORSTÅR DE

Vi har faste merkedager/uker som markeres i barnehagen vår:

4. september	Barnehagens bursdag
23. september	Høsttakkefest
2. tirsdag i nov.	Barna dag
Januar	Førstehjelps- og brannvernuke (1 uke på hver avdeling)
1. torsdag i mars	Barnas dag
23. april	Verdens bokdag
1. juni	Kakedag

VERDIER

Barnehagens verdigrunnlag skal formidles, praktiseres og oppleves i alle deler av barnehagens pedagogiske arbeid.

(Rammeplanen)

Verdiene som står sentralt i Tommeliten barnehage er:

ENGASJEMENT

- Barna skal oppleve engasjerte voksne som bryr seg.
- Vi skal skape interesse og engasjement for mennesker og ulike typer aktiviteter.

RESPEKT

- Barna skal oppleve at de blir respektert.
- Barna skal få innblikk i hva det vil si å respektere seg selv og andre.

OMSORG

- Barna skal føle at de blir verdsatt og forstått.
- Barna skal oppleve å ta vare på hverandre og vise omsorg for hverandre.

ANSVARLIGHET

- Barna skal få, og lære seg å ta, ansvar etter alder og modning.
- Barna skal få erfaring med å ta ansvar for egne handlinger (der det kan forventes).

GLEDE

- Barna skal øve på å møte hverandre på en positiv måte og kunne vise glede over de små tingene i hverdagen.
- Barna skal erfare hvor godt det er å få ros, og kunne vise glede over dette.

Gjennom fokus på disse verdiene ønsker vi å få til et miljø preget av positive og glade barn og voksne som kan vise empati og ansvarlighet.

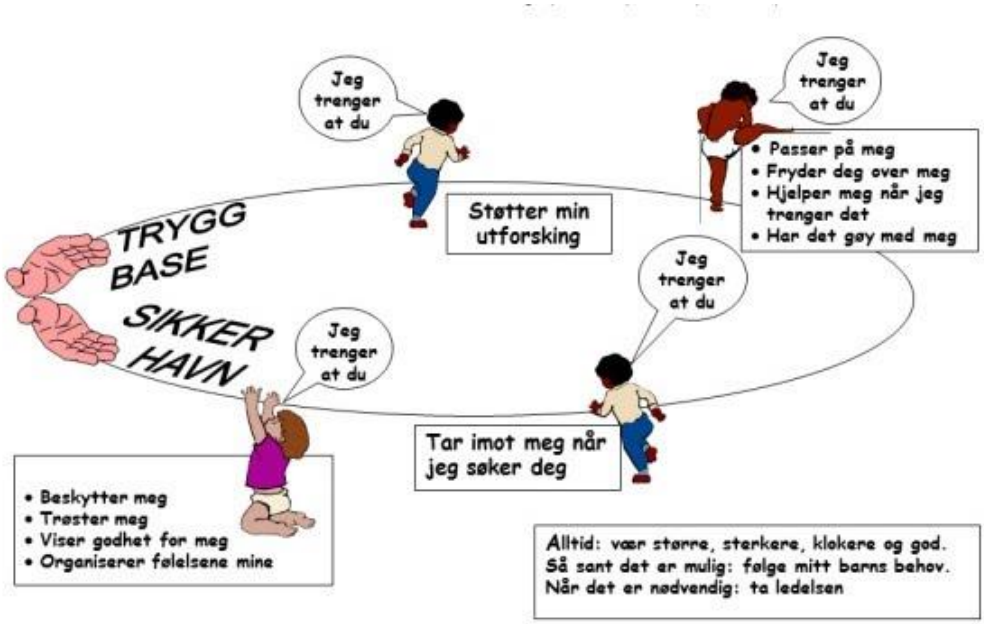
VÅRT BARNESYN

Det er viktig for oss at vi har et felles syn på hvordan vi ser og møter barn.

Barn er store mennesker i små kropper.
Barns tanker, følelser, meninger og uttrykk er viktige og skal alltid tas på alvor.

Barn og voksne er likeverdige som individer og alle skal føle at de betyr noe - både hver for seg og som en del av et fellesskap.

I Tommeliten barnehage skal hele personalet kjenne TRYGGHETSSIRKELEN og bruke denne aktivt i samspill med barna. Man skal være til stede for barna både fysisk og mentalt og lære seg å kjenne og tolke hvert enkelt barn sine signaler.

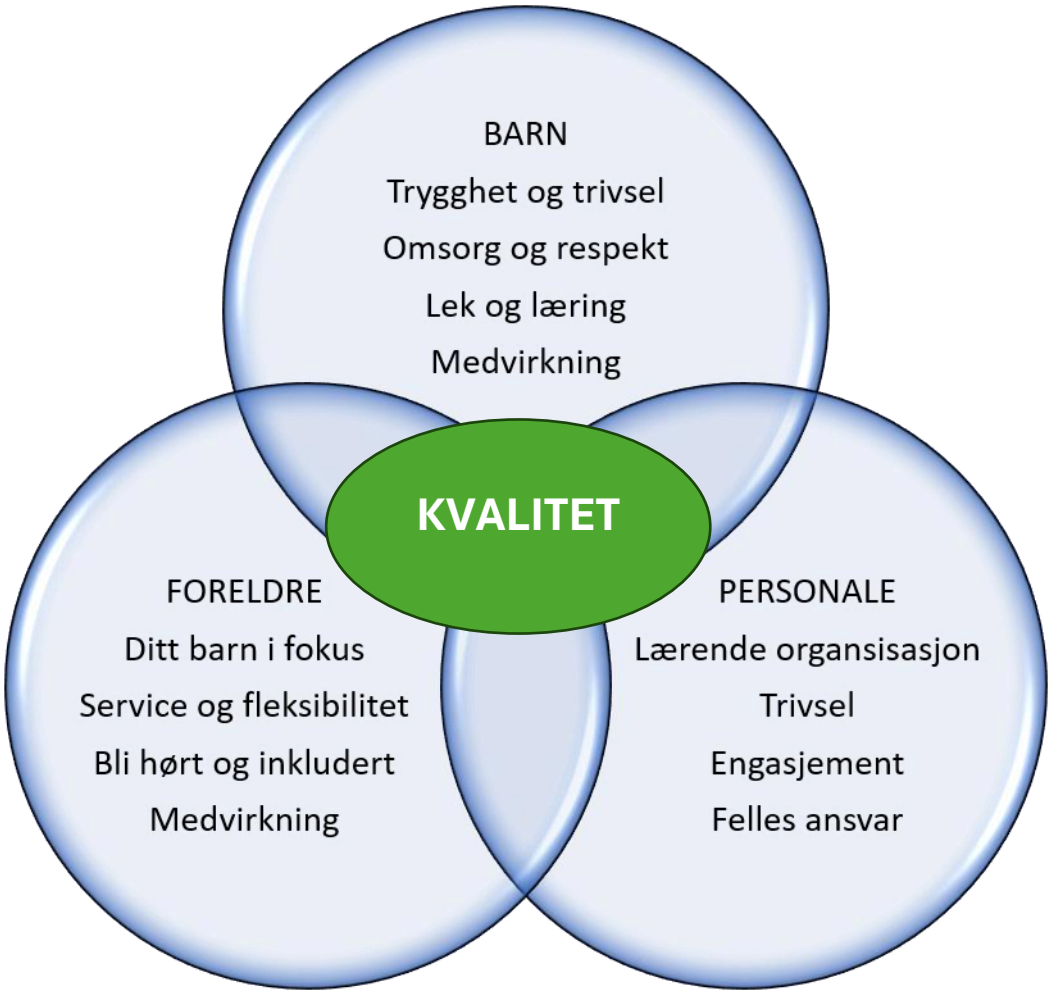
Personalet skal fungere som ladestasjoner for barna;
være en trygg base og en sikker havn.
De skal opptre på en autoritativ måte - varme, støttende og tydelige.
På denne måten oppnås trygg tilknytning og barna får hjelp til å regulere følelser og adferd.

KVALITET

Kvalitet er en kontinuerlig prosess der man vurderer om det man gjør oppfyller de målene og kravene som stilles til barnehagens virksomhet. Det handler om å planlegge, utføre, vurdere/evaluere og deretter gjøre nødvendige endringer/justeringer i arbeidet.

I Tommeliten barnehage har vi laget en kvalitetsmodell som skisserer hovedlinjene i det vi tenker er god kvalitet for barn, foreldre og personale. Sirklene går over i hverandre, og skal sammen danne best mulig kvalitet for barna i barnehagen vår.

LEK

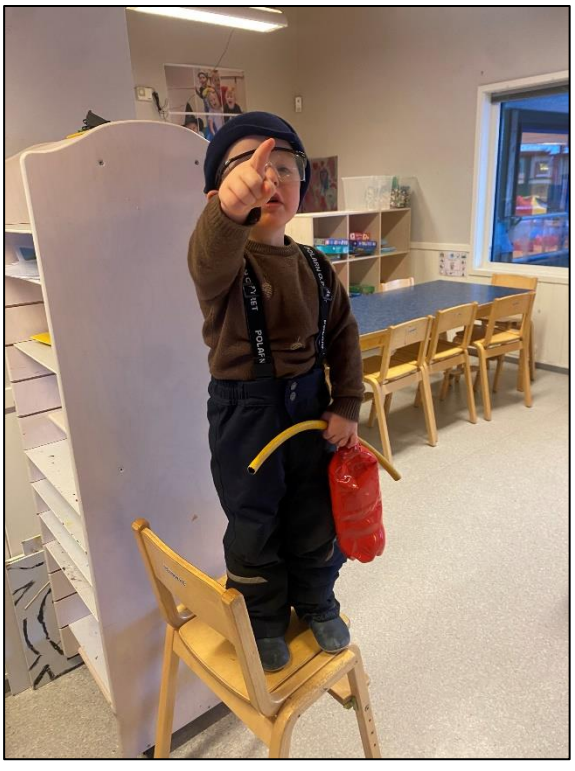

Definisjon lek

«Barns lek er enhver oppførsel, aktivitet eller prosess satt i gang, styrt og strukturert av barna selv; den finner sted når og hvor mulighetene oppstår.
Kilde: FN's konvensjon om barns rettigheter

Leken vil alltid stå sentralt i Tommeliten

Lek for lekens skyld; leken er alt og hele verden for barna.
For barna er lek en uttrykksform og en måte å være sammen på. Å få delta i lek er selve grunnlaget for at barna skal trives i barnehagen. Lek er først og fremst knyttet til en opplevelse av at noe er morsomt, lystbetont og at det er noe barnet gjør av egen fri vilje.

Det er i leken de skaper gode relasjoner og vennskap. Det er i leken de utvikler språket, det er i leken de øver seg på å håndtere konflikter, og det er her de får øvd på å bli enige. Det er i leken de kan oppleve å bli stengt ute og kjenne på vonde følelser, og gjennom leken får de øvd på å håndtere disse. Alt sammen med trygge voksne rundt seg i barnehagen.

Leken gir oss voksne en unik mulighet til å rettlede, veilede og vise ulike muligheter for konfliktløsning, samt god øving på samregulering når barna opplever å være i utfordrende og vanskelige situasjoner.

Vi lever i et prestasjonsrettet samfunn der vi alltid skal gjøre noe, rekke noe, prestere noe og bli målt og testet på prestasjoner. Den frie leken blir en viktig motpol til dette samfunnet.

Vi har alltid lekt i barnehagen, og det skal vi fortsette å gjøre.

Mål

Leken er hele verden for barna.
Vi ønsker at leken spiller hovedrollen i hverdagen her i Tommeliten.
Dette krever mye av alle oss som jobber her.

Delmål:

1) En god organisering av hverdagen som skaper og opprettholder gode lekemiljøer for barnegruppen der lek, vennskap og fellesskap står i fokus.
2) Gi barna miljøer og idéer som inspirerer leken og gir dem muligheter til å skape noe som ikke har vært før.
3) Gi barna felles erfaringer og en god opplevelse av å mestre samspill med andre barn.

«Barnehagen skal gi gode vilkår for lek, vennskap og barnas egen kultur. Leken skal være en arena for barns utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling. Barnehagen skal inspirere til og gi rom for ulike typer lek både ute og inne.»

(Rammeplanen)

Egenverdi og nytteverdi

Leken har både en egenverdi og en nytteverdi, eller vi kan se på disse to tingene som en samlet lekeverdi.

Lek er først og fremst lystbetont og gøy, og friheten til å leke er den beste måten å utvikle seg på. Lek er et fristed, et naturlig og trygt sted å være. Lek gir livsglede og livskvalitet, og har indre motivasjon som drivkraft.

I leken opplever man samspill og skaper lekelyst, relasjoner, glede og vennskap - alt det som er viktig for barna.

Lek er noe mer enn å forberede seg på voksenlivet; man utvikler seg hele tiden som mennesker og får nyttige erfaringer som kan brukes i ulike sammenhenger hver eneste dag. For å få ut lekens fulle potensiale er det viktig at alle voksne forstår og anerkjenner leken fullt ut, og forstår hvilket potensiale og hvilken nytteverdi den har.

Lek skaper barna som mennesker.
Lek kan ses på som en arbeidsmåte for å oppnå læring på alle felt; sosialisering, språk, motorikk, respekt, turtaking, relasjonsbygging, evnen til å løse konflikter, fantasi, kreativitet og mye mer.

Slik kan det se ut i hverdagen (metoder)

1) Vi lager innbydende og tydelige lekemiljø/lekesoner. Sonene har ulike typer lekemateriell. De kan ha temabasert materiell eller mer åpent materiell. Sonene skal være tilrettelagt for gode møteplasser, fellesskap og samhandling.
2) Personalet vet både *hva* de skal gjøre, *hvordan* de skal gjøre det og *hvorfor* det skal gjøres.
3) Vi rydder *frem* leker og materiell.
4) Vi sørger for at det er nok tid til å leke.

5) Vi prioriterer lekens verdi ved å tilrettelegge for at den skal vare så lenge som mulig; at barna får fordype seg i den leken de velger, og kan glemme tid og sted.
6) De ansatte har til alle tider overblikk som gjør at man sømløst kan veksle mellom å være i lek, observere lek og veilede i lek.
7) Vi er tydelige voksne som setter grenser for hvor og hvordan leken kan foregå hvis den går ut over andre barns lek og konsentrasjon.
8) Vi har fokus på at alle barn opplever vennskap og fellesskap i leken.

Voksnes rolle

Lekens plass i Tommeliten handler om tid, rom, organisering, kunnskap, væremåte, holdninger og impulser. Dette blir de voksnes ansvar, og *alle* må bidra.

Man må tilegne seg kunnskap om lek, og må være til stede både fysisk og mentalt. Man må anerkjenne leken fullt ut, og ha riktige holdninger til

barnas lek og til egen deltakelse i leken. Man må lære seg å forstå dybden i leken, samt se og forstå at nesten alt barna gjør kan ses forstås som lek.

De ansatte må tilegne seg kunnskap om hvordan man møter dagens barn i lek, og vite hvordan man plasserer seg i rommet når barn leker. Man skal fremme et inkluderende miljø og berike leken på barnas premisser. Man skal både kunne ta initiativ til lek, og kunne delta i lek barna har satt i gang.

De ansatte må lære seg hvordan de enkelt kan endre lekemiljøet på en enkel måte, og på den måten bidra til å tilføre elementer til leken.

«Barnehagen skal bidra til at alle barn kan oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek – alene og sammen med andre.»

(Rammeplanen)

DANNING GJENNOM OMSORG, LEK OG LÆRING

Danning er en prosess som skjer i møtet mellom mennesker; en livslang prosess der vi blant annet lærer oss å reflektere over egne handlinger og væremåter.

Barnehagen skal støtte barna i å forholde seg prøvende og nysgjerrig til omverdenen og bidra til å legge grunnlag for modig, selvstendig og ansvarlig deltakelse i demokratiske fellesskap.

(Rammeplanen)

Barna skal oppleve å være en del av et demokratisk fellesskap med modige, selvstendige og ansvarlige barn og voksne.

OMSORG

Omsorg er grunnleggende for barnas trygghet, trivsel og utvikling.

- Barna skal få utvikle empati, nestekjærlighet og tillit til seg selv og andre.
- Barna skal oppleve å bli sett, hørt og tatt hensyn til.
- Barna skal oppleve gode relasjoner mellom barn og mellom barn og voksne.
- Barna skal oppleve å motta omsorg, men også selv utøve omsorg overfor andre.
- Personalet skal legge til rette for trygg tilknytning og gi barna en følelse av tilhørighet.
- Personalet skal møte alle barn på en åpen og interessert måte.

Omsorg er en forutsetning for barnas trygghet og trivsel, og for utvikling av empati og nestekjærlighet.

(Rammeplanen)

LEK

Leken har en egenverdi, den skjer på barnas premisser og er med på å legge grunnlag for læring og sosial kompetanse.
Leken er barnas eget læringsfellesskap, og har derfor en sentral plass i Tommeliten barnehage.

- Barna skal oppleve at det er tid og rom for lek.
- Barna skal få erfaringer/opplevelser som danner grunnlag for lek og leketemaer, og oppleve at leken er en arena for utprøving.
- Barna skal oppleve at personalet er til stede for å støtte og veilede dem i leken.
- Personalet skal observere og analysere leken, og sørge for at det legges til rette for lek på barnas premisser.

Leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes.

(Rammeplanen)

Se mer om lek i eget kapittel.

LÆRING

Vi skal gi barna en hverdag full av gode opplevelser, som igjen skal danne grunnlag for nysgjerrighet, vitebegjær og lærelyst.

- Barna skal møte et stimulerende miljø som støtter deres iboende utforskertrang.
- Barna skal gjennom barnehagetiden stadig få nye opplevelser/erfaringer som skal gi grunnlag for nye læringsprosesser.
- Barna skal utvikle selvstendighet og tiltro til egne evner.
- Personalet skal støtte opp om barnas vitebegjær og initiativ.
- Personalet skal være oppmerksomme på barnas interesser og engasjement, og bruke dette som utgangspunkt for planlegging og organisering.
- Personalet skal reflektere sammen med barna, og hjelpe dem til å skape forståelse og mening.

PSYKOSOSIALT BARNEHAGEMILJØ

Barnehageloven § 41:
«Barnehagen skal ikke godta krenkelser som for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Alle som arbeider i barnehagen skal gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for slike krenkelser.
Barnehagen skal forebygge tilfeller hvor barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø ved å arbeide kontinuerlig for å fremme helsen, trivselen, leken og læringen til barna.»

Det er viktig for oss at barna opplever å være en del av et godt psykososialt barnehagemiljø. Vi ønsker å gi dem den psykososiale kompetansen de trenger for å ha en god barnehagehverdag, samt verdifulle erfaringer de kan ta med seg videre i livet. Dette innebærer å lære sosiale ferdigheter og kunne samhandle positivt med andre.

Ansvar for å følge med på hvordan barna har det

- Være til stede for barna
- Være oppmerksomme på signaler fra barna
- Snakke med barna
- Observere aktivt
- Legge merke til endringer i adferd hos barn/barnegruppe
- Etablere godt samarbeid med hjemmet

Ved mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen snarest undersøke saken.

(Barnehageloven)

Plikt til å gripe inn

- Stoppe krenkelser umiddelbart; krenkelser fra både barn og voksne
- Nulltoleranse for mobbing
- Melde fra til styrer
- Finne fram til riktig vei videre

Undersøke og sette inn tiltak (aktivitetsplikt)

- Ta barn på alvor når de forteller om hendelser; finne ut hva som har skjedd
- Ta tilbakemeldinger fra foreldre om ting som har skjedd i barnehagen på alvor; finne ut hva som har skjedd
- Finne årsaken til at et barn ikke har det bra - for å kunne sette inn de rette tiltakene

Skriftlig plan

- Barnehagen har en plan for hva som skal gjøres når et barn utsettes for mobbing.
- Det skal lages en plan for hvert enkelt tilfelle som beskriver følgende:

  - Hvilke problemer som skal løses
  - Plan for å løse problemene
  - Tidsperspektiv (når gjør man hva)
  - Hvem som skal gjøre hva
  - Når skal tiltakene evalueres og av hvem
  - Oppsummering av samtalene med barnet og foreldrene
  - Barnehagens egen vurdering av saken

«Som voksne har vi et særskilt ansvar for måten vi omgås hverandre på. Barn og unge lærer av det voksne gjør og sier. Det er vi som gjennom vår adferd formidler hva som er greit. Derfor må vi oppføre oss ordentlig mot hverandre. Vi må snakke om og til hverandre på en måte som vi ønsker at barna våre skal ta med seg videre gjennom livet. Da må vi av og til tenke oss godt om.»

(Kong Harald i nyttårstalen 2018)

MEDVIRKNING

BARNS MEDVIRKNING

Barna i Tommeliten barnehage skal ha mulighet til å medvirke i barnehagens daglige virksomhet. Graden av medvirkning skal tilpasses barnas alder og modning.

- Barna skal oppleve at egne og andres tanker, meninger og opplevelser blir sett, hørt og tatt hensyn til.
- Barna skal oppleve at egne tanker og meninger kan få konsekvenser.
- Barna skal få være aktivt deltakende i planlegging og vurdering av barnehagens virksomhet.
- Personalet skal kartlegge barnas interesse og lære seg å tolke barnas signaler.
- Personalet skal oppmuntre barna til å gi uttrykk for egne tanker og meninger.
- Personalet skal støtte barna i deres undring.
- Personalet skal være spontane og kunne avvike fra planer.

Barnehagen skal ivareta barnas rett til medvirkning ved å legge til rette for og oppmuntre til at barna kan få gitt uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet, jf. Barnehageloven §1 og §3, Grunnloven §104 og FNs barnekonvensjon art. 12 nr.1.

(Rammeplanen)

FORELDRES MEDVIRKNING

Det er viktig med et tett og godt samarbeid mellom hjem og barnehage, og vårt felles mål vil alltid være barnets beste.
Det er et mål at foreldrene - i den grad de ønsker det - skal kunne medvirke til det som skjer i barnehagen. Personalet skal legge til rette for at foreldrene får medvirke og ta hensyn til foreldrenes innspill og synspunkt. Samtidig er det den enkelte foreldres ansvar å bruke de mulighetene som finnes til å medvirke. Foreldre sikres mulighet til medvirkning gjennom ulike arenaer;

- Daglig kontakt med personalet.
- Foreldresamtaler.
- Foreldremøter/foreldreråd.
- Samarbeidsutvalget.
- Mulighet for innspill i forhold til enkelte endringsforslag.
- Brukerundersøkelser.

FAGOMRÅDENE

Rammeplanen har definert 7 fagområder som alle barn skal ha erfaring med. Fagområdene gir barna erfaringer og ferdigheter som danner grunnlag for utvikling av sosial kompetanse, samt forbereder dem på skolegang og livslang læring. Fagområdene integreres i det daglige arbeidet, og vektlegges i forbindelse med prosjektarbeid.

1) KOMMUNIKASJON, SPRÅK OG TEKST

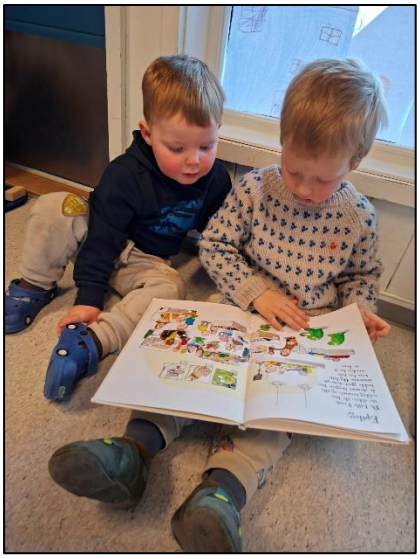
Språkstimulering er en viktig del av hverdagen i Tommeliten barnehage.

- Barna skal lære begreper og utvikle begrepsforståelse.
- Barna skal lære å kommunisere både verbalt og nonverbalt.
- Samtaler, bøker/tekst, sanger og lek er viktige hjelpemidler i arbeidet.
- Personalet skal legge til rette for ulike arenaer for utforskning og utvikling av språk, blant annet inspirerende lekeområder og tilgang til et variert utvalg av bøker.
- Personalet skal selv bruke språket aktivt og bevisst.
- Personalet skal støtte barnas utforskning av skriftspråket.

Gjennom arbeid med fagområdet skal barnehagen bidra til at barna får utforske og utvikle sin språkforståelse, språkkompetanse og et mangfold av kommunikasjonsformer.

(Rammeplanen)

- Tommeliten har deltatt i «Språktiltaket» i regi av Stavanger kommune. Dette arbeidet videreføres i form av språkgrupper og fokusord.

Lesekultur

Å lese for barn skaper samhørighet og gode opplevelser mellom barn og voksne. Det bidrar også til å øke barnas ordforråd og konsentrasjon, samt til å stimulere fantasien deres. Vi ønsker at det skal være like naturlig å leke med bøker som å leke med lego. Det å bli glad i bøker handler om å få lov til å leke med dem. Vi skal legge til rette for at barna skal få oppdage formatet og historiene på egne premisser og i eget tempo. Personalet i Tommeliten skal vise vei og åpne bøkenes verden, men veien må bli til på barnas initiativ. Barnehagen er en kulturskapingsarena og har dermed en viktig oppgave i å skape en levedyktig kultur for lesing.

2) KROPP, BEVEGELSE, MAT OG HELSE

I løpet av småbarnsalderen skal barna tilegne seg grunnleggende kunnskap og ferdigheter innenfor kropp, bevegelse, mat og helse.

- Barna skal tilegne seg grunnleggende motoriske ferdigheter og et sunt forhold til egen kropp.
- Barna skal få hjelp til å innarbeide gode vaner og grunnleggende kunnskap til beste for kropp og helse.
- Barna skal oppleve bevegelsesglede.

- Personalet skal legge til rette for mye og variert fysisk aktivitet både inne og ute; på tur, på utelekeplassen, på fellesrommet og på avdelingene.

Vaner og handlingsmønstre tar form allerede i tidlig alder. Gode vaner som tilegnes i barnehagealder, kan vare livet ut.

- Barnehagen skal tilby et variert kosthold med mye innslag av frukt og grønnsaker.
- Personalet skal bidra til at barna får en forståelse for sammenhengen mellom helse, mat og bevegelse.
- Personalet skal jobbe for barns psykiske helse, blant annet gjennom å la dem kjenne på, uttrykke og regulere egne følelser.

3) KUNST, KULTUR OG KREATIVITET

Arbeid med ulike former for kunst, kultur og kreativitet gir barna mulighet til å bearbeide inntrykk på sin egen måte, samt å utvikle kreativ tenkning. Ulike former for drama, forming, dans og musikk er stikkord i dette arbeidet.

- Barna skal få ta i bruk fantasi, kreativ tenkning og skaperglede.
- Barna skal få oppleve gode prosesser og kreative resultat.
- Barna skal få ta i bruk sine personlige uttrykk og føle at alle uttrykk er ok.
- Personalet skal stimulere barnas nysgjerrighet og bidra til utprøving og eksperimentering.

- Personalet skal legge til rette for at barna får bearbeide inntrykk og følelser.
- Personalet skal legge til rette for at barna får møte og selv utforske ulike kunst- og kulturformer.
- Personalet skal sørge for tilgang til materialer, tid og rom til bruk i det estetiske arbeidet.

Opplevelser med kunst og kultur i barnehagen kan legge grunnlag for tilhørighet, deltakelse og eget skapende arbeid.

(Rammeplanen)

4) NATUR, MILJØ OG TEKNOLOGI

Barna skal få anledning til å oppleve naturen og undre seg over denne.

- Barna skal i løpet av barnehagetiden blant annet få kjennskap til planter, dyr, årstider, vær, kretsløp, respekt for naturen, naturfenomener, fysiske lover, eksperimentering og digitale verktøy.
- Barna skal få anledning til å utforske mulighetene som ligger i redskaper og teknologi.

- Barna skal få kjennskap til menneskets livssyklus.
- Personalet skal legge til rette for turer og lek i naturen året rundt.
- Personalet skal undre seg, reflektere og utforske ulike spørsmål og sammenhenger sammen med barna.
- Personalet skal bidra til at IKT blir en naturlig del av hverdagen.

Barnehagen skal legge til rette for at barna kan forbli nysgjerrige på naturvitenskapelige fenomener, oppleve tilhørighet til naturen og gjøre erfaringer med bruk av teknologi og redskaper.

(Rammeplanen)

5) ANTALL, ROM OG FORM

De fleste barn er tidlig opptatt av tall, eksperimentering og sammenhenger.

- Barna skal oppleve at matematiske begrep, eksperimentering, sammenhenger, logikk, problemløsning og argumentasjon er en viktig del av barnehagehverdagen.
- Barna skal utvikle forståelse for grunnleggende matematiske begreper.
- Personalet skal bruke matematiske begreper aktivt i hverdagen.
- Personalet skal inspirere barna til matematisk tenkning gjennom bruk av utstyr som for eksempel Mattekassen, konstruksjonsleker, naturmaterialer, butikklek, bøker, spill og digitale verktøy.

Fagområdet handler om å oppdage, utforske og skape strukturer og hjelper barna til å forstå sammenhenger i naturen, samfunnet og universet.

(Rammeplanen)

6) ETIKK, RELIGION OG FILOSOFI

Dette handler om holdninger, verdier, menneskesyn og undring over eksistensielle spørsmål.

- Barna skal lære å respektere ulikheter og bygge vennskap. Barna skal oppleve å se verdien i mangfold. Barna skal få trening i kritisk tenkning og dømmekraft.

- Personalet skal legge til rette for undring av alle slag slik at vi får nysgjerrige og vitebegjærlige barn.
- Personalet skal jobbe aktivt med vennskap og være gode forbilder i relasjonsarbeidet.
- Personalet skal ha fokus på både individ og gruppe. Personalet skal sørge for at barna får kjennskap til den kristne kulturarven (blant annet gjennom «Tommeliten jul»), samt eventuelle andre livssyn og religioner som er representert i barnehagen.

Etikk, religion og filosofi er med på å forme måter å oppfatte verden og mennesker på og preger verdier, normer og holdninger.

(Rammeplanen)

7) NÆRMILJØ OG SAMFUNN

Barna skal oppleve at de er en del av et demokratisk samfunn der alle har noe de skulle sagt. Menneskerettigheter og likestilling er viktige stikkord.

- Barna skal oppleve at de får medvirke i egen hverdag.
- Barna skal få muligheten til å oppdage og utforske barnehagens nærmiljø og byen vår.
- Barna skal få erfare ulike transportmidler (buss, tog og båt).
- Barna skal få trening i å ferdes trygt til fots i trafikken.
- Barna skal få bli kjent med ulike tradisjoner og levesett.
- Barna skal få kjennskap til samisk språk, kultur og tradisjon.
- Personalet skal sørge for at alle barn får samme muligheter og føler seg like mye verd.
- Personalet skal gi barna forståelse for hvilken rolle hver enkelt spiller i samfunnet nå og i fremtiden.

Barnas medvirkning i barnehagens hverdagsliv legger grunnlaget for videre innsikt i og erfaring med deltakelse i et demokratisk samfunn.

(Rammeplanen)

DIGITAL KOMPETANSE

Ved bruk av digitale verktøy i det pedagogiske arbeidet skal dette støtte opp om barns læreprosesser og bidra til å oppfylle rammeplanens føringer for et rikt og allsidig læringsmiljø for alle barn.

(Rammeplanen)

I Tommeliten barnehage er vi opptatt av å henge med i den digitale utviklingen, samtidig som vi ikke ønsker at digitale verktøy skal dominere som arbeidsmåte.

- Vi ønsker at barna i løpet av barnehagetiden skal få erfaring med å bruke digitale verktøy, samt å kunne sette grenser for bruk.
- Vi ønsker at digitale verktøy skal bidra til å fremme kreativitet, skaperglede og estetiske uttrykk.
- Aktuelle digitale verktøy er pc, nettbrett, fotoapparat, overhead, prosjektor, kopimaskin, mikrofon, lydopptaker.
- Personalet skal være aktive sammen med barna og utøve digital dømmekraft.
- Personalet skal alltid ha barnas personvern i fokus.

«Alt som finnes i verden når du blir født er normalt og vanlig, det er bare som en naturlig del av hvordan verden fungerer.
Alt som finnes opp når du er mellom 15 og 35 er nytt, spennende og revolusjonerende og du kan nok få en karriere innenfor det.
Alt som finnes opp etter at du er 35 er mot sakens naturlige orden.»
(Douglas Adams, The Salmon of Doubt, 2003)

TILVENNING NYE BARN

Når barnet begynner i barnehagen skal personalet sørge for tett oppfølging den første tiden slik at barnet kan oppleve tilhørighet og trygghet til å leke, utforske og lære.

(Rammeplanen)

Det er viktig at barna får ta verden inn i små doser, og tilvenningsperioden tillegges stor vekt i barnehagen. Sammen med foreldrene finner vi ut hva som er den beste måten å gjøre det på for hvert enkelt barn. Noen barn trenger lenger tid enn andre, og dette skal tas hensyn til.

- Tilvenningsperioden tilpasses det enkelte barn. For noen går dette raskt, mens andre trenger mer tid før de er trygge i en ny hverdag.
- Tilvenningen kan vare alt fra noen få dager til flere uker.
- Tilvenningen må skje på barnets premisser, ut fra individuelle behov, og i tett dialog mellom foreldre og personale.
- Hvert barn får en primærkontakt (denne kan endres underveis dersom barnet knytter seg mer til en av de andre voksne på avdelingen).
- Vi avholder et foreldremøte for alle nye før sommeren.
- Vi inviterer til besøksdager for nye barn i mai/juni.
- Vi oppfordrer alle nye til å bruke barnehagens uteområde på ettermiddagstid og i helger.

OVERGANG TIL NY AVDELING

Vi ønsker at barna skal oppleve en enklest mulig overgang, og arrangerer derfor besøksuker på forsommeren. Barna får da være på besøk en hel uke på den avdelingen de skal begynne på, og de får med seg en trygg voksen fra egen avdeling hele uken.
På denne måten får både barn og foreldre en mer helhetlig opplevelse av den nye avdelingen enn de ville fått med kun korte besøk.

SAMMENHENG OG SAMARBEID MED SKOLE

Helt fra barna begynner i barnehagen foregår en prosess med faglig og sosial utvikling - som en forberedelse til både skole og annet som vil møte barna senere i livet.

> *Barnehagen skal bidra til at barna kan avslutte barnehagetiden på en god måte og møte skolen med nysgjerrighet og tro på egne evner. Barna skal få bli kjent med hva som skjer i skolen og skolefritidsordningen.*
>
> *(Rammeplanen)*

Siste året før skolestart har vi skoleklubb en gang i uka.

- Målet er at skoleklubben skal oppleves som noe spesielt og samlende for de barna som skal begynne på skolen.
- Vi ønsker at skoleklubben skal oppleves som motiverende for skolestart.
- Vi legger opp til felles opplevelser som er kun for skoleklubben.
- Vi legger opp til at de eldste barna også skal få økt ansvar og mer utfordrende oppgaver i det daglige.

Vi jobber for et godt samarbeid med skole og SFO. Barna skal få besøke den skolen de skal begynne på, og barnehagen følger Stavanger kommunes plan for overgang mellom skole og SFO.

BARNEHAGEN SOM PEDAGOGISK VIRKSOMHET

Barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet som skal planlegges og vurderes. Barn og foreldre har rett til medvirkning i disse prosessene.

(Rammeplanen)

Vi ønsker å legge til rette for bredest mulig medvirkning fra barn, foreldre og personale i planlegging, dokumentasjon og vurdering av barnehagens pedagogiske virksomhet.

PLANLEGGING

Målet er at planlegging skal bidra til et gjennomtenkt, hensiktsmessig og målrettet arbeid i barnehagen.

- Planlegging skal skje med utgangspunkt i Rammeplan for barnehagen.
- Foreldrene gis mulighet for å komme med innspill til årsplan og andre planer.

- Barnesamtaler, samt kartlegging av barnas interesser og behov, skal brukes i planleggingsarbeidet.
- Det skal utarbeides en årsplan og månedlige planer for arbeidet.

Planlegging gir personalet grunnlag for å tenke og handle langsiktig og systematisk i det pedagogiske arbeidet.

(Rammeplanen)

VURDERING

Barnehagen skal systematisk vurdere barnehagens pedagogiske virksomhet i forhold til kriterier gitt i barnehagelov, rammeplan og årsplan. Målet er å sikre at alle barn får et barnehagetilbud som er i tråd med disse.

Vurderingsarbeidet skal bygge på refleksjoner som hele personalgruppen er involvert i.

(Rammeplanen)

- Månedsevaluering
- Halvårsevaluering
- Diverse sjekklister
- Foreldremøter/foreldresamtaler
- Brukerundersøkelser
- Barnesamtaler

DOKUMENTASJON

Barnehagens personale skal synliggjøre hva tiden i barnehagen brukes til. Arbeidet skal dokumenteres overfor foreldrene, samt skape bevissthet og utvikling i personalgruppen. Målet er at dokumentasjonen skal danne grunnlag for en god barnehage i stadig utvikling.

> *Dokumentasjon av personalets arbeid synliggjør hvordan personalet arbeider for å oppfylle kravene i barnehageloven og rammeplanen.*
>
> *(Rammeplanen)*

- Bilder
- Praksisfortellinger
- Samtaler
- Dagsreferat/tavlepost
- Månedsbrev

PROGRESJONSPLANER

Progresjon i barnehagen innebærer at alle barna skal utvikle seg, lære og oppleve framgang. Alle barna skal kunne oppleve progresjon i barnehagens innhold, og barnehagen skal legge til rette for at barn i alle aldersgrupper får varierte leke-, aktivitets- og læringsmuligheter.

(Rammeplanen)

Personalet har utarbeidet progresjonsplaner til fagområdene i barnehagen, samt i forhold til selvstendighet, vennskap og fellesskap, lek, digital kompetanse og medvirkning. Planene skisserer omtrent hva vi ser for oss at barna skal oppleve og utvikle på liten/stor avdeling. Barna er imidlertid forskjellige og utvikler seg i sitt eget tempo. Individuelle variasjoner vil derfor forekomme.

Målet er at progresjonsplanene skal fungere som en ledetråd i personalets arbeid med å sikre progresjon for alle barn i barnehagen.

Progresjonsplan fagområdene

	0-3 år	3-6 år
Kommunikasjon, språk og tekst	Barnehagen skal bidra til at barna: - erfarer verbal og nonverbal kommunikasjon i samspill med voksne og barn - får tid og rom til å uttrykke seg - erfarer at alt har et navn og at alt kan settes ord på - erfarer bruk av konkreter og bilder i møte med varierte fortellinger og sanger - erfarer et godt og støttende språkmiljø hvor barna får delta i hverdagssamtaler - får hjelp til å sette ord på tanker og følelser - erfarer bruk av digitale verktøy i hverdagen - oppmuntres til å leke med språket	Barnehagen skal bidra til at barna: - utvikler leselyst - blir kjent med tallsymboler og bokstaver - kjenner bokstaven sin - kjenner igjen ordbildet av eget navn - formulerer sine ønsker verbalt - bevisstgjøres på bruk av språket i konfliktsituasjoner og kunne sette ord på følelser - tar ordet og lytter til andre i samlinger - deltar på ulike leseaktiviteter - samtalebasert lesing - øker kjennskap til ulike media - utvikler kjennskap med språklyder - leker med bokstaver, tall og symboler - øker den språklige bevissthet – rimord, lyder/fonemer, stavelser etc. - blir kjent med at det finnes flere språk/morsmål – dialekter

		- deltar i gode strukturerte hverdagssamtaler – der de voksne er gode samtalepartnere - trener på å hevde sine meninger, lytte til andres og vente på tur - gjenforteller tekst og kjente historier og eventyr. - utforsker og får erfaringer med skriftspråket, som tegning, lekeskrift og bokstaver
Kropp, bevegelse, mat og helse	Barnehagen skal bidra til at barna: - erfarer stimulering av grunnleggende motoriske ferdigheter - får erfaringer med bruk av de ulike sansene - får balanse mellom mat, aktivitet og ro - erfarer å spise og drikke selv - får rom for kroppslig tumlelek - blir kjent med seg selv, sine grenser og sin egen kropp - opplever mestring i å gå selv på korte turer - får motoriske utfordringer i ulikt terreng - å prøve selv i av- og påkledning - erfarer andre barns fysiske og psykiske grenser - erfarer sunn og variert mat - får erfaringer med pottetrening og hygiene	Barnehagen skal bidra til at barna: - får allsidige bevegelseserfaringer, ute og inne, året rundt - viderefører motoriske ferdigheter og utholdenhet i aktiviteter - opplever gode holdninger rundt måltidet- Høflighet, bordskikk, smake - deltar i mat - måltidsaktiviteter - utvikler et positivt selvbilde og blir kjent med egne følelser - vurderer og mestrer risikofylt lek gjennom kroppslige utfordringer - får forståelse og respekt for egen og andres grenser og kropp. - får kunnskaper om bakterier - utvider forståelsen mellom kosthold og helse. - blyantgrepet blir mer innarbeidet - utvider kunnskap om hvor maten kommer fra og veien fra mat til måltid - får kunnskaper om menneskekroppen og utvikler gode vaner for hygiene og et variert kosthold
Kunst, kultur og kreativitet	Barnehagen skal bidra til at barna: - erfarer kunst og kreativitet gjennom kroppen og sansene - får være kreativ og bruke fantasien - får lytte og bevege seg til musikk fra ulike deler av verden - erfarer skaperglede og mestring	Barnehagen skal bidra til at barna: - opplever ulike estetiske erfaringer - har tilgang til ulike materialer – finne frem det en trenger selv - opplever fagområdet som en uttrykksform - får mulighet til å videreutvikle barnas kreative prosesser og utrykk - blir kjent med rollelek som en form for drama

	- erfarer ulike todimensjonale og tredimensjonale materialer - erfarer ulike instrumenter og sanger - erfarer at det de produserer blir stilt ut og vist frem - erfarer at ulike farger har ulike navn - erfarer å kle seg ut og får prøvd ut begynnende rolletaking i lek	- skaper egne kunstneriske og kulturelle/estetiske uttrykk - får mulighet til å bearbeide egne inntrykk og følelser - får kjennskap til flere farger - dramatiserer enkle fortellinger - får kulturelle opplevelser og videreutvikle disse i lek - får mulighet til å bruke digitale verktøy i kreative prosesser - uttrykker følelser gjennom forming, sang, musikk og drama - blir kjent med et mangfold av tradisjoner innen kunst og kulturuttrykk, fra både nåtid og fortid
Natur, miljø og teknologi	Barnehagen skal bidra til at barna: - opplever glede ved å være ute - får erfaringer med barnehagens uteområde og nærmiljø - erfarer naturen ved bruk av sansene - erfarer ulike værtyper og årstider - blir kjent med naturen som en arena for lek og læring - blir kjent med ulike insekter, planter og dyr i nærmiljøet - erfarer bruk av digitale verktøy i hverdagen: kamera, nettbrett, pc - får erfaringer med kildesortering - får erfaringer med eksperimentering og undring	Barnehagen skal bidra til at barna: - opplever og utforsker naturens mangfold - lærer om årstidene og får gode opplevelser med friluftsliv året rundt - blir kjent med miljøvern og hvordan vi kan ta vare på naturen - utforsker og eksperimenterer med naturfenomener og fysiske lover - lager konstruksjoner av ulike materialer og utforsker muligheter som ligger i redskaper og teknologi - får kunnskaper om dyr og planter - blir kjent med dyr og menneskets livssyklus - får kjennskap til dyr og veksters gjensidige avhengighet – betydning for matproduksjon - blir kjent med begrepet bærekraftig utvikling og hva det innebærer
Antall, rom og form	Barnehagen skal bidra til at barna: - kan orientere seg på avdelingen - erfarer bruk av tallene 1, 2 og 3 i daglig bruk - får erfaringer med sortering og kategorisering - orienterer seg inne i hele barnehagen og på barnehagens uteområde - leker med tall, former, mønster, størrelser og mål	Barnehagen skal bidra til at barna: - kjenner til tallene 1 -10 - erfaring med rom og plassering - får erfaring med ulike måleredskaper og måleenheter - bruker ord som beskriver leker (adjektiver) - utforsker grunnleggende matematiske begreper - utforsker ulike former og mønstre

	- får varierte erfaringer med konstruksjonslek, spill og puslespill - erfarer at tallordene i tallramsen kommer i fast rekkefølge	- utforsker og får erfaring med vekt og volum - får kjennskap til preposisjoner (over – under) - får kunnskap om tidsbegreper: i dag – i går – i morgen - resonnerer hva kommer først og sist - kjenner til at dagen har faste rutiner - blir kjent med tallrekken 1 – 10, og at tallene kommer i en bestemt rekkefølge - får kjennskap til at det er sammenheng mellom tall og mengde - kjenner til bokstaver og tall - får en kardinal forståelse - kjenner til navn på ukedagene og etter hvert rekkefølgen på dem
Etikk, religion og filosofi	Barnehagen skal bidra til at barna: - får erfaringer med ulike høytider og merkedager - erfarer hva som er rett og galt - erfarer at alle møtes med respekt - tilegner seg grunnleggende høflighetsfraser og bordskikk: hei, ha det, takk, kan jeg få, takk for maten - erfarer omsorg og empati - erfarer skillet mellom «min» og «din» - erfarer at egne handlinger har konsekvenser for seg selv og andre - får delta i gode samtaler og felles undring - kjenner igjen og undrer seg over ulike følelsesuttrykk	Barnehagen skal bidra til at barna: - blir bevisst på at egne handlinger påvirker andre - erfarer at «det er flott å være meg, det er flott å være forskjellige» - opplever at alle møtes med respekt, og lærer å vise omsorg og empati - blir kjent med normer, verdier høytider og tradisjoner i samfunnet - utvikler interesse og respekt for hverandre og forstår verdien av likheter og ulikheter i et felleskap - utvikler respekt for hverandres bakgrunn - får erfaringer med problemløsning og selvstendig tenkning - reflekterer rundt eksistensielle, etiske og filosofiske spørsmål - reflekterer og har tanker over hvem man er som person, og hvordan man vil være - deltar i samtaler om grunnleggende normer og verdier - får kjennskap til religioner som er representert på avdelingen

Nærmiljø og samfunn	Barnehagen skal bidra til at barna: - opplever tilhørighet til gruppa og barnehagen - erfarer at egne behov blir møtt - erfarer at alle får like muligheter til deltakelse uansett kjønn og etnisitet - erfarer barnehagens uteområde og barnehagens nærmiljø - erfarer å være verdifulle og viktige for fellesskapet - oppmuntres til å medvirke på egen og andres hverdag - erfarer å ferdes på en sikker måte i trafikken på tur - erfarer buss som fremkomstmiddel - får utfordringer ut i fra egne forutsetninger	Barnehagen skal bidra til at barna: - opplever gruppefølelse og samhold på stor avdeling - blir kjent med samfunnsinstitusjoner og steder i området rundt barnehagen - blir kjent med barn og skikker fra andre kulturer gjennom barn på avdelingen - erfarer alle er likeverdige og har mulighet til å delta i samfunnet - erfarer at de selv og andre er viktige for å påvirke felleskapet - blir kjent med ulike tradisjoner, levesett og familieformer i samfunnet vårt - blir kjent med at samene er Norges urfolk, og får kjennskap til samisk kultur - erfarer at de har medvirkning og er en del av et demokratisk samfunn - får en begynnende kunnskap om menneskerettigheter og FN sin barnekonvensjon - får besøke sin skole før skolestart

Progresjonsplan andre områder

	0-3 år	3-6 år
Selvstendighet	Barnehagen skal bidra til at barna: - erfarer trygghet i ulike situasjoner - erfarer at deres uttrykk for behov blir tatt på alvor - gjør krav på «sine» leker - erfarer empati - opplever mestring i hverdagssituasjoner - får erfaring med å rydde etter seg - spiser og drikker selv - erfarer å prøve å smøre maten selv - prøver selv i av- og påkledning - kan ta imot enkle beskjeder - får gode erfaringer med pottetrening - vasker hendene selv	Barnehagen skal bidra til at barna: - erfarer at deres behov blir tatt på alvor - erfarer trygghet i ulike situasjoner - følger barnehagens regler - opplever mestring i hverdagssituasjoner - mestrer enkle ansvarsoppgaver - mestrer å kjede seg i perioder – kunne «drive» litt uten å bli aktivisert av voksne - erfarer at andre barn er/blir lei seg og trenger trøst - blir mer selvstendig ved måltider - blir mer selvstendig ved av – og påkledning - mestrer å organisere hverdagen sin selv

Vennskap og fellesskap	Barnehagen skal bidra til at barna: - mestrer adskillelse fra omsorgspersoner - tilpasser seg til nye situasjoner - erfarer samspill med andre barn og voksne - erfarer å være en del av en gruppe - erfarer ulike følelser og at det er greit å uttrykke følelsene - erfarer begynnende turtaking - erfarer å dele med andre - selv tar kontakt med andre barn og voksne - får og viser omsorg og empati - erfarer mestring i å motta og gjennomføre enkle beskjeder	Barnehagen skal bidra til at barna: - finner trygghet i nye situasjoner – begynner å takle overganger - opplever å bli tatt kontakt med - kan søke voksne om hjelp i situasjoner de ikke mestrer selv - svarer ved tiltale eller spørsmål – god morgen – ha det – hvordan går det - blir kjent med hvordan innlede positiv samhandling med andre barn og voksne - inkluderer barn som vil inn i leken - aksepterer at egne ønsker ikke alltid blir oppfylt - får erfaring med at vi alle er ulike - erfarer ulike måter å løse enkle konflikter - kan vise empati – trøste en som trenger det - får mulighet til å utvikle vennskap - erfarer at det er greit å protestere og argumentere
Lek	Barnehagen skal bidra til at barna: - erfarer tumlelek og aktiv grovmotorisk lek - utforsker og opplever gjennom sanselek - erfarer parallell-lek og imitasjon - erfarer samspill med andre i leken og får erfaringer med turtaking - holder oppmerksomheten i lek over litt lengre tid - erfarer variert konstruksjonslek - utvikler vennskap gjennom lek - inkluderer andre i lek - begynnende late-som-lek og rollelek	Barnehagen skal bidra til at barna: - opplever tid, rom og lekematerialer som inspirerer til ulike typer lek - erfarer positiv samhandling med andre barn - opplever at lekens egenverdi blir anerkjent - aksepterer at egne ønsker og behov ikke alltid blir oppfylt - mestrer leken ved å kunne lekesignaler og bli værende i leken over tid - erfarer ulike roller i leken - kunne drive leken videre og ta imot impulser fra andre - inkluderer andre barn som vil inn i leken - lar seg rive med i lek – kunne vise glede, spøke og ha det moro
Medvirkning	Barnehagen skal bidra til at barna: - blir bekreftet - erfarer at deres ytringer og kroppslige uttrykk blir tatt på alvor og respektert	Barnehagen skal bidra til at barna: - opplever at de har innflytelse på egen barnehagehverdag - opplever at det er lov å ombestemme seg

	- erfarer å få velge leker og aktiviteter i frileken på avdelingen - erfarer at det tilrettelegges for det de ønsker å leke med - får forklart hvorfor vi ikke alltid kan gjøre det hver enkelt ønsker - erfarer at deres interesser legger grunnlag for det pedagogiske opplegget - erfarer å bli oppmuntret til medvirkning - erfarer å påvirke egen og andres hverdag gjennom medvirkning i hverdagssituasjoner	- opplever støtte til medvirkning gjennom samspill - opplever respekt for sine egne valg - har mulighet til selvstendige valg mellom flere alternativer - opplever at egne valg/ytringer blir til konkrete handlinger - tar egne valg og erfare konsekvensene av disse - jevnlig får mulighet til aktivt å delta i planleggingen og vurderingen av barnehagens virksomhet - er med på å bestemme tema og innhold i hverdagen - opplever selvstendighet i hverdagssituasjoner - lærer å sette ord på meninger og følelser - er med på å dokumentere hverdagen med egne ord - får være med i en planleggingskomite til en merkedag

Tommeliten barnehage SA

Magnus Karlsonsgate 13

4021 Stavanger

Telefon 51 87 08 55

E-post post@tommeliten-barnehage.no

www.tommeliten.com

